

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకోనపష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీరామస్య శోకేన సమేషాం జడచేతనానామయోధ్యాపుర్యాశ్చ
దురవస్థాయా వర్ణనం రాజ్ఞో దశరథస్య విలాపశ్చ

మమ త్వశ్వా నివృత్తస్య న ప్రావర్తంత వర్తమి |
ఉష్ణమశ్రు విముంచంతో రామే సంప్రస్థితే వనం || 2.59.1 ||

ఉభాభ్యాం రాజపుత్రాభ్యామథ కృత్వాహమంజలిం |
ప్రస్థితో రథమాస్థాయ తద్దుఃఖమపి ధారయన్ || 2.59.2 ||

గుహేన సార్థం తత్రైవ స్థితోఽస్మి దివసాన్ బహలాన్ |
ఆశయా యది మాం రామః పునః శబ్దాపయేదితి || 2.59.3 ||

విషయే తే మహారాజ మహావ్యసనకర్మితాః |
అపి వృక్షాః పరిష్ణానాః సపుష్పాంకురకోరకాః || 2.59.4 ||

ఉపతప్తోదకా నద్యః పల్వలాని సరాంసి చ |
పరిశుష్కపలాశాని వనాన్యుపవనాని చ || 2.59.5 ||

న చ సర్పంతి సత్త్వాని వ్యాలా న ప్రచరంతి చ |
రామశోకాభిభూతం తన్నిష్కూజమభవద్ వనం || 2.59.6 ||

లీనపుష్కరపత్రాశ్చ నద్యశ్చ కలుషోదకాః |
సంతప్తపద్మాః పద్మినో లీనమీనవిహంగమాః || 2.59.7 ||

జలజాని చ పుష్పాణి మాల్యాని స్థలజాని చ |
నాతిభాంత్యల్పగంధీని ఫలాని చ యథాపురం || 2.59.8 ||

అత్రోద్యానాని శూన్యాని ప్రలీనవిహగాని చ |
న చాభిరామానారామాన్ పశ్యామి మనుజర్షభ || 2.59.9 ||

ప్రవిశంతమయోధ్యాయాం న కశ్చిదభినందతి |
నరా రామమపశ్యంతో నిఃశ్వసంతి ముహుర్ముహుః || 2.59.10 ||

దేవ రాజరథం దృష్ట్వా వినా రామమిహాగతం |
దూరాదశ్రుముఖః సర్వో రాజమార్గే గతో జనః || 2.59.11 ||

హర్ష్యైర్విమానైః ప్రాసాదైరవేక్ష్య రథమాగతం |
హాహాకారకృతా నార్యో రామాదర్శనకర్పితాః || 2.59.12 ||

ఆయతైర్విమలైర్వైత్తైరశ్రువేగపరిప్లుతైః |
అన్యోన్యమభివీక్షంతేఽవ్యక్తమార్తతరాః స్థియః || 2.59.13 ||

నామిత్రాణాం న మిత్రాణాముదాసీనజనస్య చ |
అహమార్తతయా కంచిద్ విశేషం నోపలక్షయే || 2.59.14 ||

అప్రహృష్టమనుష్యా చ దీననాగతురంగమా |
ఆర్తస్వరపరిష్ణానా వినిఃశ్వసితనిఃస్వనా || 2.59.15 ||

నిరానందా మహారాజ రామప్రవ్రాజనాతురా |
కౌసల్యా పుత్రహీనేవ అయోధ్యా ప్రతిభాతి మే || 2.59.16 ||

సూతస్య వచనం శ్రుత్వా వాచా పరమదీనయా |
బాషోపహతయా సూతమిదం వచనమబ్రవీత్ || 2.59.17 ||

కైకేయ్యా వినియుక్తేన పాపాభిజనభావయా |
మయా న మంత్రకుశలైర్వృద్ధైః సహ సమర్థితం || 2.59.18 ||

న సుహృద్భిర్న చామాత్యైర్మంత్రయిత్వా సనైగమైః |
మయాయమర్థః సమ్మోహాత్ స్త్రీహేతోః సహసా కృతః || 2.59.19 ||

భవితవ్యతయా నూనమిదం వా వ్యసనం మహాత్ |
కులస్యాస్య వినాశాయ ప్రాప్తం సూత యదృచ్ఛయా || 2.59.20 ||

సూత యద్యస్తి తే కించిన్మయాపి సుకృతం కృతం |
త్వం ప్రాపయాశు మాం రామం ప్రాణాః సంత్యరయంతి మాం || 2.59.21 ||

యద్యద్యాపి మమైవాజ్ఞా నివర్తయతు రాఘవం |
న శక్న్యామి వినా రామం ముహూర్తమపి జీవితం || 2.59.22 ||

అథవాపి మహాబాహుర్గతో దూరం భవిష్యతి |
మామేవ రథమారోప్య శేఘ్రం రామాయ దర్శయ || 2.59.23 ||

వృత్తదంష్ట్రో మహేష్వాసః క్వాసౌ లక్ష్మణపూర్వజః |
యది జీవామి సాధ్వేనం పశ్యేయం సీతయా సహ || 2.59.24 ||

లోహితాక్షం మహాబాహుమాముక్తమణికుండలం |
రామం యది న పశ్యేయం గమిష్యామి యమక్షయం || 2.59.25 ||

అతో ను కిం దుఃఖతరం యోఽహమిచ్ఛాకునందనం |
ఇమామవస్థామాపన్నో నేహ పశ్యామి రాఘవం || 2.59.26 ||

హా రామ రామానుజ హా హా వైదేహి తపస్విని |
న మాం జానీత దుఃఖేన మ్రియమాణమనాథవత్ || 2.59.27 ||

స తేన రాజా దుఃఖేన భృశమర్పితచేతనః |
అవగాఢః సుదుష్పారం శోకసాగరమబ్రవీత్ || 2.59.28 ||

రామశోకమహావేగః సీతావిరహపారగః |
శ్వసితోర్మిమహావర్తో బాష్పవేగజలావిలః || 2.59.29 ||

బాహువిక్షేపమీనోఽసౌ విక్రందితమహాస్వనః |
ప్రకీర్ణకేశశైవాలః కైకేయీవడవాముఖః || 2.59.30 ||

మమాశ్రువేగప్రభవః కుబ్జావాక్యమహాగ్రహః |
వరవేలో నృశంసాయా రామప్రవ్రాజనాయతః || 2.59.31 ||

యస్మిన్ బత నిమగ్నోఽహం కౌసల్యే రాఘవం వినా |
దుస్తరో జీవతా దేవి మయాయం శోకసాగరః || 2.59.32 ||

అశోభనం యోఽహమిహాద్య రాఘవం
దిదృక్షమాణో న లభే సలక్షణం |
ఇతీవ రాజా విలపన్ మహాయశాః
పపాత తూర్ణం శయనే స మూర్ఛితః || 2.59.33 ||

ఇతి విలపతి పార్థివే ప్రణష్టే
కరుణతరం ద్విగుణం చ రామహేతోః |
వచనమనునిశమ్య తస్య దేవీ
భయమగమత్ పునరేవ రామమాతా || 2.59.34 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః ||